

aules

NÚM. 61
OCTUBRE DE 2018
CURS 2018-2019

Sumari

1 PORTADA

Llac de Puigcerdà
Josep Soler Vendrell (grup 12è)
Soci de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya

3 EDITORIAL

4 UNIVERSITAT

Inauguració del curs 2017-2018
Assemblea General Ordinària
Activitats acadèmiques curs 2017-2018
Cloenda del curs 2017-2018
Festival Fi de curs 2017-2018
Les Aules de la Gent Gran a la Facultat de Dret

13 CIÈNCIA

Eres axials
Charles Darwin i l'anís, una relació curiosa

17 HISTÒRIA

Quan Europa va redescobrir la Xina

19 LITERATURA

Feliu Formosa, per la paraula poètica a l'absolut
Mira'm als ulls
Manuel de Pedrolo

24 EL RACÓ DE LA LLENGUA

Els accents diacrítics

25 VIATGES

El viatge a Florencia

27 ALTRES ACTIVITATS

Activitats culturals curs 2017-2018

Fe d'errades

Revista Aules núm. 60. Article *Benvinguts a l'Antropocè*

- pàgina 13, segona columna, primera línia sota la imatge, **on diu:** Podríem considerar biobactèries moltes..., **ha de dir:** Podríem considerar moltes...
- pàgina 14, primer paràgraf, primera columna, quarta/cinquena línies, **on diu:** biobactèries, **ha de dir:** biobateries.

Equip de redacció:

Consol Cervià, Carme Romero i Carme Torruella

Administració AULES:

Horari d'oficina: de 10:00 a 13:00
C. Casanova, 36, entresòl 2a
08011 Barcelona
Telèfons: 934 516 040 - 934 512 356
<http://www.auggbcn.org>
info@auggbcn.org

Consell de redacció:

Joaquim Fortino, Joan Lluís Giral i Ventura Bellot

Producció: gramma arts gràfiques

Exemplars: 1.000

Dipòsit legal: B-52 62/96

La redacció no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors.

El senyor **Josep M. Merino**, que va ser vicepresident molts anys i president de la nostra associació durant quasi tres anys (va presentar la seva renúncia a causa del seu delicat estat de salut), va morir el passat dia 25 de juny.

Per acord de l'Assemblea del 25 de novembre del 2017 se l'havia nomenat President Honorífic i en un acte íntim, el dia 15 de febrer d'enguany, la Junta Directiva li va fer entrega d'una placa commemorativa i del diploma com a President Honorífic de les AUGG BCN UB, en agraïment per la seva llarga dedicació a l'entitat.

D'acord amb el que disposen els Estatuts, quan el Sr. Merino va presentar la seva renúncia, es va preparar el relleu i en l'esmentada Assemblea de socis es va presentar una sola candidatura que va ser votada favorablement per la majoria dels socis presents. Els membres de la candidatura van acceptar els càrrecs i va quedar constituïda la nova Junta Directiva el 15 de febrer del 2018. Aprofito per donar les gràcies per la confiança dipositada en la candidatura encapçalada per mi.

Un dels meus objectius com a president és millorar l'atenció als socis i a les persones que venen a l'oficina per demanar informació o per fer tràmits d'inscripció, comptant amb la col·laboració del personal contractat, així com dels voluntaris que hi col·laboren.

També ho és el de millorar la qualitat de les conferències que oferim, d'octubre a maig, i oferir cada any un ventall de cursos i seminaris que cobreixin els interessos dels nostres socis en els diversos camps de la cultura.

Aquesta Junta Directiva està treballant en la revisió dels Estatuts de l'Associació per adequar-los a la nova normativa vigent, publicada per la Generalitat per a les Associacions sense ànim de lucre, que serà presentada a la propera Assemblea per a la seva aprovació, si escau.

Crec fermament que calia rejaorenir els òrgans de govern de les AUGG BCN UB, i que caldrà seguir en aquest camí, a mesura que l'oferta de socis voluntaris en les tasques del funcionament de l'organització ens ho faci possible. Els voluntaris són un dels nostres puntals, tal com es defineix en els Principis de l'Associació.

Per això faig una crida a les persones que es creguin preparades per dur a terme alguna tasca de responsabilitat dins de les AUGG BCN UB, a oferir-s'hi, a través del delegat del seu grup o directament adreçant-se a les nostres oficines.

Desitjo que tots aprofitem aquest nou curs, col·laborant cadascú amb les pròpies qualitats i habilitats per tal d'oferir els millors professors, els millors temes, els millors seminaris, cursos i activitats, dins de locals adequats, que satisfacin plenament el que els nostres socis esperen de les Aules, i administrant bé els recursos disponibles. Aprofito per agrair fermament a tots els voluntaris la seva dedicació generosa i als socis la seva fidelitat que esperem merèixer renovadament.

Joaquim Fortino Viadé

President

Inauguració del curs 2017-2018

Josep Font Casas

Grup 11è

El dilluns 23 d'octubre de 2017, al Paraninfo de la Universitat de Barcelona, s'hi va celebrar la sessió inaugural del curs 2017-2018 de les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran de la Universitat de Barcelona.

Van presidir l'acte la Dra. Maite Vilalta Ferrer, vicerectora d'Igualtat, i el Sr. Joaquim Fortino, President en funcions de les AUGG BCN UB.

Obrí la sessió la Dra. Vilalta: donà la benvinguda als assistents i excusà la no assistència del rector de la Universitat a causa de canvis d'agenda d'última hora.

En la seva intervenció va remarcar la pluralitat de matèries que s'imparteixen a les Aules i, en relació als conferenciants, va emfatitzar la qualificació i competència que tenen en aquelles matèries que imparteixen.

Va fer palesa la importància que, a la Universitat, la docència i la recerca estiguin al servei del progrés de la societat. Acabà la seva intervenció desitjant-nos un bon curs.

Tot seguit va donar la paraula a la Dra. Maria dels Àngels Calvo Torras, qui va impartir la lliçó magistral titulada *Teràpies assistides amb animals*.

En la seva presentació la Dra. Calvo va exposar que les IAA (Intervenció assistida amb animals de companyia) són intervencions en què un animal (el cavall, el gos, el gat, els ocells, el conill...) s'incorpora com a part del tractament i que sempre estan dirigides per professionals de la salut o de l'educació.

Acte seguit, va prendre la paraula el Sr. Mario Montoliu, soci de més edat de les AUGG BCN UB, qui parlà en representació de tots els alumnes.

Començà la seva intervenció amb unes paraules de record i elogi al qui fou president Sr. Josep M. Merino, el qual ha presentat la seva dimissió recentment per motius de salut. Tot seguit va anunciar que el Sr. Joaquim Fortino exerciria, fins a la constitució de la nova Junta, com a president en funcions.

Tot seguit, el Sr. Fortino va començar la seva intervenció agraïnt a la Dra. Vilalta les seves amables paraules amb les Aules. Va donar les gràcies a la Dra. Calvo per la seva excel·lent conferència,

així com també va valorar la intervenció del Sr. Montoliu. Indicà que el curs 2017-2018, que s'inaugurava en aquest acte, era el 38è de les Aules.

Manifestà que la Junta Directiva de les Aules treballa amb il·lusió per tal d'encertar a donar els serveis i continguts que els socis esperen rebre i fer-ho, cada cop més, amb millor qualitat i eficiència.

Acabà la seva exposició donant les gràcies als socis que voluntàriament duen a terme les activitats d'aquesta organització. Sense la seva inestimable col·laboració, tota aquesta tasca no seria possible portar-la a bon fi.

Per cloure l'acte, la Coral de les Aules, dirigida pel Sr. Víctor Frigola, ens va oferir un magnífic concert amb peces d'Antonio Vivaldi, Elvis Presley, Giuseppe de Marzi, Francis Terral i Giuseppe Verdi. Per acabar l'actuació van cantar l'himne universitari *Gaudeamus Igitur*, que tots els presents vam corejar dempeus. 🇪🇸

Funeral en memòria del Dr. Francesc Pons i Catchot

El dia 18 d'octubre passat es va celebrar a l'església Mare de Déu dels Àngels una missa en memòria de qui fou president de les AUGG BCN UB, Dr. Francesc Pons i Catchot, que va traspasar el 29 de juny de 2017.

Van assistir-hi els familiars, la Junta Directiva d'aquesta Associació i molts dels nostres associats. També hi va participar la Coral de les AUGG BCN UB.

Acte de reconeixement al Sr. Josep M. Merino García

El dia 15 de febrer de 2018 vam celebrar un emotiu dinar d'homenatge al Sr. Josep Maria Merino, durant el qual es procedí al lliurament del títol de President Honorífic, segons acord de l'Assemblea General de les AUGG BCN UB del dia 25 de novembre de 2017.

Durant el dinar, al qual assistiren tots els membres de la Junta Directiva encapçalada pel president Sr. Joaquim Fortino, se li va fer entrega d'una placa commemorativa en agraïment per la feina feta durant més de vint-i-cinc anys al servei d'aquesta associació.

Assemblea General Ordinària

Marilao Castejón

Secretària de les Aules

l'Aula Magna de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona va tenir lloc una nova Assemblea General de les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran.

A la mesa, presidint l'acte, el Sr. Joaquim Fortino Viadé en la seva qualitat de president en funcions, acompanyat per la vicepresidenta Sra. M. Carme Romero i Andreu, la Sra. Gabi Valios García, responsable de viatges i sortides culturals, i de la secretària de les Aules Sra. Marilao Castejón Pérez.

Acte important que dona veu als seus assistents i on es decideixen els assumptes importants que han de regir el funcionament de les Aules, i s'aprova, si escau, l'informe comptable del període corresponent, l'organització complexa de les activitats culturals, es rep informació de la demanda per pertànyer a la nostra associació i del grup de col·laboradors que ajuden al seu desenvolupament i, en definitiva, de totes les intervencions realitzades amb l'objectiu de donar satisfacció a tots els socis que integren el nostre col·lectiu.

Totes les gestions, com no podia ser d'una altra manera, són escrupolosament estudiades, decidides i avalades per òrgans de control intern i

amb la voluntat de donar transparència a les accions realitzades.

En aquesta ocasió, dins el procés de renovació de càrrecs que corresponia portar endavant aquest any, l'Assemblea ha aprovat la candidatura presentada pel Sr. Fortino, que ha explicat el que seran les seves línies d'actuació buscant l'excel·lència en totes les activitats, d'acord amb els principis de l'associació.

Durant el torn obert de paraules, les intervencions dels assistents ens marquen el camí a seguir per donar satisfacció a totes les demandes possibles.

Únicament hi ha un però per a aquest esdeveniment: la poca assistència del conjunt associat.

Esperem que també això es pugui millorar en properes assemblees; tots treballarem perquè sigui possible. 🇪🇸

Activitats acadèmiques curs 2017-2018

Detall dels temes impartits en conferències i seminaris

MATÈRIES	HORES	%
ALTRES ARTS	57	4,14
ARQUITECTURA	34	2,47
ART	145	10,52
ASTRONOMIA	47	3,41
BIOLOGIA	107	7,76
CIÈNCIA	121	8,78
COMUNICACIÓ	43	3,12
DIVULGACIÓ	77	5,59
DRET	10	0,73
ECONOMIA	47	3,41
FILOSOFIA	11	0,80
GEOGRAFIA	12	0,87
GEOLOGIA	12	0,87
HISTÒRIA	213	15,46
LITERATURA	130	9,43
LLENGUA	17	1,23
MEDICINA	104	7,55
MÚSICA	88	6,39
PSICOLOGIA	47	3,41
SOCIOLOGIA	36	2,61
VIATGES	20	1,45
TOTALS	1378	100,00

TOTAL D'HORES ENTRE CONFERÈNCIES A LES AULES I ELS SEMINARIS	2241
---	-------------

Coordina: **Marilao Castejón**.

SEMINARIS	HORES	%
ANGLÈS – 2 professors amb 7 nivells en total (Sra. Wolton i Sr. Hernández)	339	39,28
INFORMÀTICA – 2 nivells	90	10,43
CICLE D'HISTÒRIA – Grups matins i tardes (Dr. Claramunt, Dr. Casals i Dr. Casassas)	62	7,18
HISTÒRIA DE L'ART – Grups matins i tardes (Dra. Camañes)	30	3,48
DOCUCLÀSSICS – 3 seminaris fets en 2 grups (Sr. Jariod)	48	5,56
HISTÒRIA DE LA MÚSICA – Grups matins i tardes (Sr. Chavarria)	32	3,65
AUDICIONS ÍNTIMES – 8 sessions en 3 grups (Sr. Chavarria i diversos músics)	36	4,17
APROFUNDIMENT DE LA HISTÒRIA (diversos professors)	38	4,40
SMARTPHONE (Android - Apple)	18	2,09
LITERATURA EUROPEA (Dr. Gilabert)	15	1,74
EL FUTUR DEL NOSTRE PLANETA (Sr. Lozano)	12	1,39
QUÀNTICA nivell 1 (Sr. Lozano)	12	1,39
QUÀNTICA nivell 2 – 2 grups (Sr. Lozano)	24	2,78
HISTÒRIA DE LES RELIGIONS (Dr. Garí)	14	1,62
LÍDERS PACIFISTES DEL s. xx (Dr. Garí)	12	1,39
EL GRAN MUSICAL AMERICÀ (Sr. Beorlegui)	12	1,39
HISTÒRIA DEL CINEMA - HITCHCOCK (Sr. Beorlegui)	12	1,39
D'AQUÍ AL BIG BANG (Sr. Lladó)	12	1,39
HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA (Sr. Lladó)	8	0,87
LES PRIMERES AVANTGUARDES ARTÍSTIQUES (Sra. Fontanals)	20	2,32
AULES D'ESTIU (6 professors)	18	2,09
TOTALS	863	100,00

Coordina: **Joaquim Fortino**.

Cloenda del curs 2017-2018

Carme Romero

Grup 2n

El dia 5 de juny es va celebrar l'acte de cloenda del curs 2017-2018 al Paranimf de la Universitat de Barcelona. Va presidir l'acte la Dra. M. Teresa Vilalta, vicerectora d'Igualtat i Acció Social de la UB, qui després d'obrir l'acte va donar la paraula al ponent, Dr. Joan Josep Queralt Jiménez, catedràtic de Dret Penal a la UB i director de l'Institut d'Investigació de la Facultat de Dret, que va pronunciar la conferència magistral *La vigència del drets fonamentals*.

El Dr. Queralt va començar el seu parlament dient que el Paranimf solament s'obria per a actes importants, com era el de la cloenda del curs de les AUGG BCN UB. Va dir que ell se sentia molt absolutament, terriblement i emotivament honrat de poder participar en aquesta cloenda, en aquest Paranimf que tan bons records de la nostra història, de la Universitat, de la Ciència, de les Arts i de les Lletres atresora.

Va començar la seva conferència proposant que tanquéssim els ulls i penséssim què seria el món sense drets. Tots critiquem, dient *això no val res, és sempre igual, són tots els de sempre...*, ens va fer pensar en el que veiem als telenotícies i en el que passa als llocs on hi ha drets fonamentals, amb tots els problemes, totes les limitacions, to-

tes les servituds i, per què no dir-ho?, tantes vergonyes i contradiccions que aporten aquests drets, amb la hipocresia política important, tot això és cert. Ens va fer reflexionar en els llocs on no hi ha drets fonamentals, va fer-nos reflexionar sobre Síria, on no n'hi ha.

Del que ara en diem drets fonamentals abans en dèiem drets humans; aquests van néixer després de la Primera Guerra Mundial. Així ens va fer una reflexió sobre els drets que, a través dels anys, hem anat aconseguint amb les diferents constitucions dels estats, que han anat evolucionant a partir de la constitució dels Estats Units. Durant el segle XIX, els drets servien perquè s'organitzessin partits polítics o altres organitzacions per participar en la tasca política; eren una manera de poder accedir al poder. Així va anar desenvolupant la conferència, fent referència als canvis que hi ha hagut fins a arribar al sufragi universal, per a homes i dones, blancs o negres (primer es votava d'acord amb l'estatus econòmic). Ens va dir, per exemple, que en un país tan desenvolupat com Suïssa, les dones poden votar des del 1992. La conferència va ser molt interessant i l'orador entenedor.

La Dra. Vilalta va felicitar el Dr. Queralt per la seva magnífica exposició i va cedir la paraula al Sr. Joaquim Fortino, president de les AUGG BCN UB, qui va començar el seu parlament donant les gràcies en primer lloc a la Dr. Vilalta i a continuació al Sr. Queralt, felicitant-lo per la seva conferència, tan actual. Tot seguit va comentar les activitats dutes per les AUGG BCN UB durant el període lectiu i va donar les gràcies als voluntaris, que d'una manera altruista col·laboren en el bon funcionament de l'associació, així com al personal contractat. També va fer palès el seu agraïment pel suport que reben per part de la UB.

La Dra. Vilalta va cloure l'acte amb unes emotives paraules dient que l'emociona veure el Paranimf ple de persones grans amb ganes d'aprendre i fer coses per a la societat. Va dir que li agradaria que en un futur la UB fos un espai on poguessin compartir experiències els joves estudiants amb els integrants de les Aules. Va recordar unes paraules del senyor Fortino quan li digué que les Aules ens sentim part de la Universitat de Barcelona. I

ella ara sentia que les Aules n'haurien de formar part, en un projecte de futur.

Tot seguit, es va procedir a donar els diplomes de Socis d'Honor als socis de les AUGG BCN UB que aquest any han fet noranta anys, en total vint persones.

Per finalitzar l'acte, la Coral de les Aules, dirigida pel mestre Víctor Frigola, ens va oferir un concert amb un repertori molt selecte que va ser molt ben acollit pels assistents. ¶

Adeu emocionat al Sr. Josep M. Merino

Adeu emocionat al Sr. Josep Maria Merino, que ens deixà el dia 25 de juny de 2018. En la història de les Aules, el Sr. Merino figurarà en un lloc destacat com una persona que va dedicar temps i energia a mantenir alt el prestigi de les Aules, ocupant càrrecs de rellevància com a vicepresident, president i, finalment, president honorífic. Activitats per a ell molt gratificants perquè, segons les seves pròpies paraules, el «*feia molt feliç*». El nostre agraïment per aquesta dedicació i sobretot per fer-la amb generositat i alegria.

Festival Fi de curs 2017-2018

Rosa Chinchilla

Grup 2n

Un any més, el dia 31 de maig, vam celebrar el **Festival de Fi de curs** de les Aules a l'emblemàtica sala del Casino de L'Aliança del Poble Nou a Barcelona, amb bona participació de socis.

A les 10:30 tot a punt per donar pas a totes les activitats preparades per al Festival d'enguany.

El president, **Sr. Joaquim Fortino**, va iniciar l'acte donant la benvinguda als assistents i va fer la presentació del programa.

El grup de teatre de les Aules **Dramaules** ens va oferir l'obra teatral *Últimes voluntats*. Una comèdia que va atreure els somriures del públic. Un

embolic d'una herència que requereix unes condicions molt complicades a un grup de teatre que fa 30 anys que no es veuen, tot plegat per fer un obra que mai varen arribar a fer. Si no es compleixen, l'herència no la cobrarà el grup, la cobrarà la germana del difunt. Un entramat molt divertit, escrit per **Gaston Gilabert** i dirigit per **Anna Berenguer**.

Els donem ànims per preparar l'obra del pròxim Festival del 2019 i que ens facin passar una bona estona.

Tot seguit la **Coral de les Aules** ens va obsequiar amb un programa de música excel·lent i ben va-

riat, amb autors com: J. de la Encina: *Más vale tocar*; F. Vila: *Senyor Sant Jordi*; W. A. Mozart: *Oh companys, alcem els vasos*; J. Maragall: *Nit de Sant Joan*; G. Verdi: *Cors de Nabucco*, entre d'altres. També, la popular havanera *El meu avi*, corejada pel públic sota la direcció de **Víctor Frígola** i amb **Marc Heredia** al piano.

Després d'un descans, el grup professional **Què Tal**, amb direcció musical de **Robert Fàbrega**, va oferir un concert amb cançons de tots els estils i èpoques, des d'un tango a un gran repertori dels

anys 60, 70 i 80 de grups musicals com Fórmula V, Los Brincos, Los Mustang, que ens varen fer recordar altres temps. És un grup molt bo que va fer cantar, ballar i va divertir el públic.

Per acabar el concert, la sensible cançó *Boig per tu*, i tothom molt satisfet de la seva actuació excel·lent.

Amb el grup **Què Tal** va concloure aquest festival que tots recordarem per la qualitat de tots els participants. ¶

Coral de les Aules

Si heu cantat en un altre cor o teniu coneixements musicals, us animem a participar en aquesta activitat que fa vint-i-sis anys que es va formar. La **Coral de les Aules** fa diversos concerts durant l'any i es destaca per mantenir un respecte envers la música i la gent gran. Tenim un ampli repertori que va des de la música clàssica a la contemporània passant per les cançons populars. Aquest repertori s'amplia cada any, sota la direcció del professor **Víctor Frígola**.

Sovint som convidats a participar en actes solidaris, commemoratius, etc.

Concerts del curs 2017-2018

18 d'octubre de 2017 Missa funeral en record del Dr. Francesc Pons a l'Església Mare de Déu dels Àngels.

23 d'octubre de 2017 Concert a l'Acte d'inauguració del Curs 2017-2018 al Paranimf de la UB.

12 de desembre de 2017 Concert de Nadal de Corals de Gent Gran a l'Auditori de Barcelona.

15 de desembre de 2017 Concert de Nadal de les AUGG BCN UB a l'Església de Sant Gaietà.

16 de desembre de 2017 Concert solidari amb la Marató de TV3 a la Parròquia Mare de Déu de Lourdes.

19 de desembre de 2017 Concert de Nadal al Col·legi Immaculada Concepció.

10 de febrer de 2018 26è Aniversari de la Coral. Missa cantada i concert a l'Església Mare de Déu dels Àngels.

11 de març de 2018 Concert a l'Església de Sant Pau.

16 de març de 2018 Concert en el marc de la Jornada Commemorativa del 30è Aniversari de la Cursa Científica de l'Hospital de Sant Pau, a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

27 de maig de 2018 Missa i concert a l'Església Monestir de la Visitació de Santa Maria (Vall d'Hebron).

31 de maig de 2018 Concert al Festival de Fi de Curs de les Aules al Casino L'Aliança del Poble Nou.

5 de juny de 2018 Concert a l'Acte de Cloenda del Curs 2017-2018 al Paranimf de la UB.

15 de juny de 2018 Concert a la Parròquia de les Germanes Mímines.

27 de juny de 2018 Participació en la cerimònia de comiat del sr. Josep M. Merino.

28 de juny de 2018 Concert en el marc de la Conferència Internacional AIUTA Barcelona.

Animeu-vos a participar-hi! La Coral de les Aules és una gran família de la qual, ben segur, us agradarà de formar part! Veniu a cantar amb nosaltres!

US HI ESPEREM!

Per rebre més informació, adreceu-vos a les nostres oficines.

Les Aules de la Gent Gran a la Facultat de Dret

Xavier Pons

Degà de la Facultat de Dret. Universitat de Barcelona

Aquest curs 2017-2018 les Aules de la Gent Gran han iniciat les activitats a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Les hem acollit amb entusiasme i esperem que el grup de participants hagi gaudit de les conferències en els espais de la nostra Facultat. La Facultat de Dret comparteix la llarga història de la Universitat de Barcelona i s'hi han format moltes generacions de professionals del món del dret i de les ciències socials. De les seves aules n'han sortit personalitats rellevants de la vida professional, política, acadèmica i social, no només de la ciutat sinó d'arreu del país. Per això som una Facultat que vol combinar la tradició amb la modernitat i que vol estar permanentment oberta a les necessitats de la nostra societat. Orgullosos d'aquesta voluntat, també estem molt satisfets d'acollir des d'aquest curs acadèmic les Aules de la Gent Gran.

Precisament aquest mateix any 2018 hem inaugurat l'edifici de l'ampliació de la Facultat, que permetrà millorar encara més la qualitat de la nostra oferta formativa i de l'activitat de recerca que s'hi duu a terme. A l'edifici principal, construït l'any 1957 amb una arquitectura trencadora per a aquella època, és on hi ha l'Aula Magna, la seu de les sessions de les Aules de la Gent Gran. Aquesta Aula Magna està presidida per un gran mural de l'artista Jaume Muxart, amb diverses escenes que representen els costums i les pràctiques comercials que, des del segle XIII, van constituir el dret marítim comú a la Mediterrània amb la institució del Consolat de Mar. L'expansió de la Corona d'Aragó va fer que aquestes normes s'acceptessin arreu

de la conca mediterrània. Si ho esmento aquí és, d'una banda, perquè és una de les màximes aportacions catalanes al dret mundial; i, de l'altra, perquè em serveix per posar de manifest el valor del dret com a eina per facilitar i garantir la convivència en les comunitats humanes.

Davant les situacions en què s'imposa la voluntat del més fort, l'existència de normes pretén, precisament, articular els interessos de tots els components de la societat de la manera més justa i equilibrada, sense discriminacions, i també limitar l'arbitrarietat dels poders públics. D'aquí deriva una connexió indissoluble entre drets humans, democràcia i estat de dret. En aquest sentit, les nostres societats només poden funcionar amb lleis, conegudes i respectades per tots, i amb uns procediments per garantir-ne el compliment. És cert, també, que hi ha situacions socialment difícils, i que hi ha lleis i procediments que cal canviar, perquè la societat canvia. Això s'ha de fer, en tot cas, d'una manera democràtica. La Facultat de Dret sobresurt per la formació dels futurs professionals del dret, però intenta també formar ciutadans compromesos amb els valors d'una societat democràtica.

Al Paraninfo de l'Edifici Històric de la nostra Universitat, on se celebra cada any la cerimònia d'inauguració i de clausura de les Aules de la Gent Gran, hi ha inscrita una citació del jurista romà Domici Ulpia que diu *iustitiam colimus et boni et aequi notitiam profiterum* i que ens recorda que a la Universitat *retem culte a la justícia i professem el saber d'allò que és bo i equitatiu*. Aquest és també el compromís de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona.

Eres axials

Dr. Josep Roca Trescents

Doctor en Bioquímica i Llicenciat en Filosofia

Determinats períodes de la història han re- vestit una importància única. Han marcat un abans i un després en l'esdevenir de la comunitat humana. El filòsof alemany Karl Jaspers va considerar que ho fou, per antonomàsia, el temps que va transcórrer entre els anys 800 i el 200 aC. Va ser llavors quan l'home va prendre plena consciència d'ell mateix com a ésser pensant, el més privilegiat en el conjunt de l'Univers, tanmateix limitat i mortal però, malgrat tot, amb un irrefrenable anhel de transcendència. Va sorgir l'home complet i madur. Jaspers, al seu llibre *Origen i meta de la història*, la va batejar com a l'*Era Axial*.

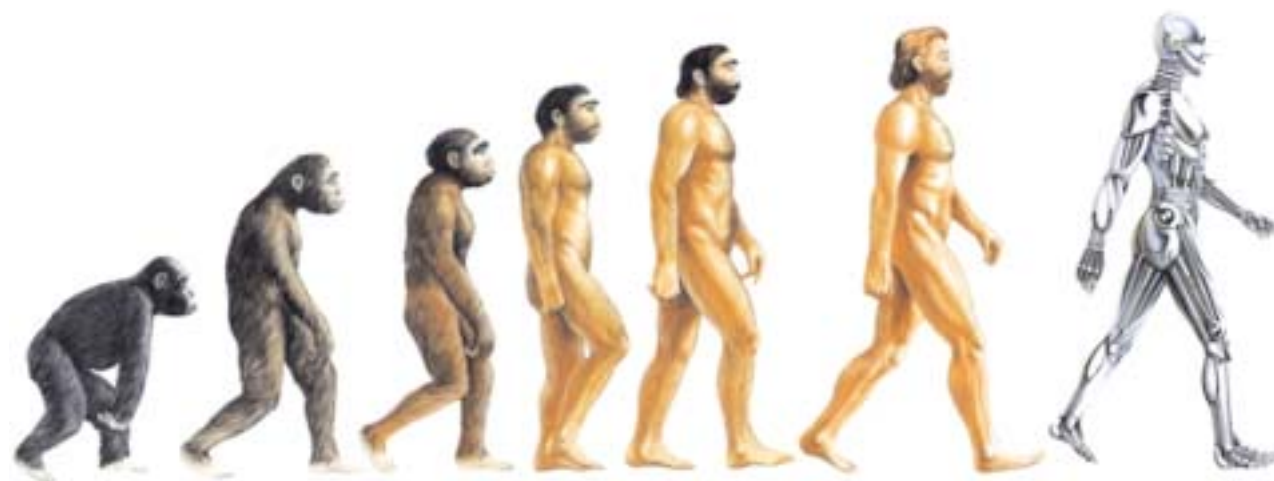
No és descabellat considerar que vivim també un període històric d'una transcendència sense precedents, que assenyalava una línia divisòria profunda en relació al passat. És únic perquè condiciona i determina quin serà el futur dels humans a la Terra. D'alguna manera constitueix una nova era axial. La singularitat és que ara, mai abans, som nosaltres mateixos els autors del futur que ens espera. D'una banda, hem assolit unes capacitats transformadores gairebé il·limitades però, d'altra banda, les podem malbaratar i fins i tot convertir-les en mortíferes. L'opció és només nostra. Depèn de quins valors prioritzem i de com sigui la nostra interacció amb la naturalesa.

Gràcies a avenços astoradors de la ciència i de la tecnologia, per primera vegada en el decurs de la història podem dir que dominem la naturalesa i

la vida, la pròpia i la del planeta. Podem assolir els objectius més ambiciosos, superar gran part de les nostres limitacions i transformar el món que habitem. Fa només un segle no era possible ni imaginar el cabal i el nivell de coneixements assolits i que creixeran exponencialment en els propers anys, en la totalitat de dominis científics i tècnics. Els més agosarats parlen de *transhumanisme* i de *posthumanisme*, fruit de tots aquests avenços, especialment dels neurobiomèdics i de la manipulació i confluència del nostre cervell amb la intel·ligència artificial. Estàriem forjant un ésser superior, ultrahumà, un *Superman*, que fins ara era domini reservat a la ciència-ficció.

Però hi ha l'altra cara, negativa i molt amarga, de la moneda. També som igualment conscients que, precisament per un ús abusiu d'aquestes capacitats, allò que ens juguem i arrisquem és el nostre propi futur i el del planeta. Som la causa directa d'alterar substancialment les condicions de vida a la Terra i degradar-les fins a fer-la gairebé inhabitable. Aquesta pot ser la dramàtica herència que deixem a la propera generació.

Res no encarna millor aquest duel titànic com l'enfrontament entre la munió d'organitzacions ecologistes i els desaprofissats i poderosos interessos del capitalisme liberal. Les primeres lluiten aferrissadament per tal de reduir la nostra petjada ecològica, mentre que el segon explota impunement i àvidament una Terra cada vegada

L'evolució humana ja no ens garanteix ser més humans.

La Terra és un ésser viu del qual formem part. Respirem i vivim gràcies al seus pulmons.

més pobre de recursos. Un cop els ha utilitzat, hi aboca quantitats ingents de residus contaminants, convertint en una immensa deixalleria tant la seva superfície com l'atmosfera que l'embolcalla. El resultat, que ja ens afecta, és un galopant canvi climàtic, cada dia més amenaçant i catastròfic.

Aquesta era axial, que comporta una substancial mutació en el conjunt de la nostra civilització, corre a un ritme molt més accelerat i és tan decisiva com la que va definir Jaspers a mitjan segle xx. Va tan de pressa que ens ho juguem tot en el proper quart de segle. Salvar la Terra que ens acull, ja molt degradada, no admet cap demora. El planeta tampoc no aguanta més ser el magatzem dispensador de recursos, ja molt escassos, que podem espoliar i exhaurir sense fre. És la nostra única i veritable llar i també la mare que ens nodreix. Totes les religions antigues la van adorar i estimar com a deessa de la vida. Ara l'hem convertida en la víctima que sacrificuem a l'altar d'un desenvolupament insostenible.

Des de fa un quart de segle la comunitat de nacions celebra importants cimera anuals d'experts sota els auspicis de l'ONU. El seu objectiu específic és lluitar contra el canvi climàtic i, per tant, fer front a les causes, ben conegudes, que el provoquen. La 23a va tenir lloc a Bonn a finals del 2017 i la 24a, d'enguany, serà a Katowice (Polònia). Les conferències més emblemàtiques i conegudes han estat a Kioto (1997) i a París (2015), aquesta signada per 195 països, on es van acordar els objectius imprescindibles per aconseguir que la nostra era axial no ens aboqui a un desastre planetari. Tot just es tractava de compromisos de mínims, però estem lluny d'haver-los assolit. Kioto va fixar l'objectiu d'arribar a l'any 2012 amb una reducció del 5% dels gasos d'efecte hivernacle sobre la concentració que hi havia el 1990.

Lluny d'això, dues dècades després han augmentat un 15%. Ja no és versemblant que l'escalfament global no superi, fins i tot de llarg, els 2 °C respecte de l'època preindustrial.

Però la responsabilitat històrica no interpel·la només els responsables de les grans decisions polítiques, ni únicament els centres d'investigació i els experts que desenvolupen alternatives i tecnologies sostenibles. També ens exigeix, a cadascun de nosaltres, una nova filosofia de l'existència i un canvi de paradigma vital i, per tant, una autèntica bioètica. El manament bàsic d'aquesta nova ètica és recuperar el sentit de respecte, estima i veneració que els nostres avantpassats professaven per la mare Terra.

En la nostra era axial és impossible ser neutral. Una postura indiferent envers la naturalesa és immoral. Cal un nou estil de vida: canviar els nostres hàbits i comportaments, ja que gairebé tot el que fem en el nostre dia a dia o bé és positiu o bé és perjudicial per a la Terra. Aquest codi ètic imposa austeritat en l'ús dels béns de consum, optant sempre pels ecològics, duradors i de proximitat; reciclatges integrals i selectius amb l'objectiu d'assolir zero malbarataments; utilització d'energies renovables sempre que estigui al nostre abast; i tantes altres pràctiques quotidianes per tractar de protegir i regenerar la natura i reduir al màxim la nostra petjada ecològica.

El futur de la Terra i de la nostra espècie depèn del comportament humà.

El que està en joc és la supervivència com a espècie dels nostres directes descendents. Ser superhomes i gaudir de capacitats gairebé il·limitades només serà valuós i sostenible si abans som més humans i si som capaços de viure en harmonia i equilibri amb la naturalesa. No hi ha dubtes que això constitueix un repte axial. ¶

Charles Darwin i l'anís, una relació curiosa

Josep M. Fullola Pericot

Catedràtic de Prehistòria i director del SERP
Universitat de Barcelona

Molts de nosaltres tenim a les prestatgeries de casa una ampolla d'anís, i molt probablement és de la marca catalana amb més anomenada, el famós *Anís del Mono*, fet a Badalona.

El que poca gent sap és la història de l'etiqueta que, des de fa quasi 150 anys, és el reclam més visible de la marca, enganxada a l'original disseny diamantat de l'ampolla. La història de l'evolució, que tant va marcar la segona meitat del segle XIX, n'és la culpable, i ara veurem per què.

Tot comença quan l'any 1859 el gran científic Charles Darwin publica a Londres la seva obra cabdal *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*, la que vulgarment

coneixem com *L'origen de les espècies*. No entrem en les agres controvèrsies que les idees contingudes en el llibre van provocar a la societat occidental sobre els ascendents de la nostra espècie; avui és més que evident que tenim avantpassats comuns amb ximpanzés, gorilles i orangutans, però les doctrines ortodoxes del moment no podien acceptar l'evolució de qualsevol espècie, i menys de la humana, *creada por Dios a su imagen y semejanza*, que apreníem de petits.

Pocs intel·lectuals i erudits van formar part dels seguidors de les teories darwinianes. Era com sortir de l'armari, declarar-se en contra de l'església i ser assenyalat amb el dit quasi com un herege. A casa nostra les influències estrangeres penetraven amb molta dificultat sota el regnat d'Isabel II; només l'obertura que va resultar de la revolució liberal del 1868 va permetre una per-

Detall de la cara de l'estàtua dedicada a l'*Anís del Mono* a la platja de Badalona, davant la fàbrica.

meabilitat més gran per a les idees progressistes europees com la de l'evolució de les espècies.

Dos germans badalonins, Vicens i Josep Bosch i Grau, tenien una formació i uns interessos intel·lectuals de primer ordre. Van convocar un concurs artístic per als cartells de propaganda de la marca, que va guanyar Ramon Casas, amb un segon premi per a Alexandre de Riquer; van escollir, a partir d'una ampolleta de perfum comprat a París, el relleu de la seva característica ampolla d'*Anís del Mono*; i, finalment, van triar un mico amb la cara de Darwin i un text en el paper que porta a la mà, com a figura principal de l'etiqueta.

Centrant-nos en aquest darrer fet, hem de dir que els germans Bosch es van posicionar, a través de la figura del mico amb cara de Darwin, a favor de l'evolucionisme. Reblava el clau la llegenda que encara avui apareix en mans del simi, de doble lectura, propagandística de l'anís i també pro-evolucionista: *Es el mejor, la Ciencia lo dice y yo no miento*. Era el 1870 i quasi segle i mig després seguim bevent d'una ampolla amb tanta història.

Etiqueta d'*Anís del Mono*.

Brindem, doncs, pels germans Bosch, per Darwin..., i per les nostres Aules de la Gent Gran de la UB.

VOLEM UN 10 EN VALORS

VINE A CONÈIXER I VISITAR L'ESCOLA PIA BALMES

Treballem per construir una escola oberta, acollidora, innovadora i participativa per als teus fills i filles. Aquest és el nostre compromís.

Compartim valors?

Descobreix-ho a www.valorsquefanpersones.cat

A l'Escola Pia Balmes fem visites individualitzades per poder explicar-vos el nostre Projecte.

932178612 - balmes.escolapia.cat

Quan Europa va redescobrir la Xina

Diego Sola García

Doctor en Història Moderna

A les acaballes del Renaixement, Occident va endinsar-se en la complexa i sofisticada civilització xinesa de la mà dels missioners. El públic europeu demanava informació precisa i especialitzada sobre el gegant asiàtic.

A finals del segle XVI un frare agustí va escriure el següent sobre la Xina: *els xinesos no necessiten cap altra nació, perquè tot allò necessari per a la vida humana els sobra i de res tenen necessitat*. Ja aleshores el país asiàtic era vist com el primer mercat del món: la seda i la porcellana eren luxoses manufactures consumides per l'aristocràcia i la burgesia europees, mentre que els comerciants que s'atansaven a l'Extrem Orient (principalment els portuguesos i els holandesos) descrivien meravellats la immensitat de ciutats-

mercat com Canton. La Xina era ben bé autosuficient. El frare que va fer tan aguda observació fou Juan González de Mendoza (1545-1618), religiós de l'Orde de Sant Agustí i responsable d'una ambaixada de Felip II, rei d'Espanya, a l'emperador Wanli. Tot i que el missioner mai no va arribar a la Xina (diversos ministres del monarca van desaconsellar l'execució del viatge), va convertir-se en tot un expert en sinologia del seu temps en publicar un llibre, la *Història del Gran Regne de la Xina*, que va tenir un gran èxit arreu d'Europa.

Gran, rica i meravellosa

Fins a l'aparició del llibre de Mendoza, l'obra de referència a Europa per conèixer la Xina era el *Llibre de les meravelles* de Marco Polo (1254-1324), escrit pels volts de l'any 1300 i que circulà

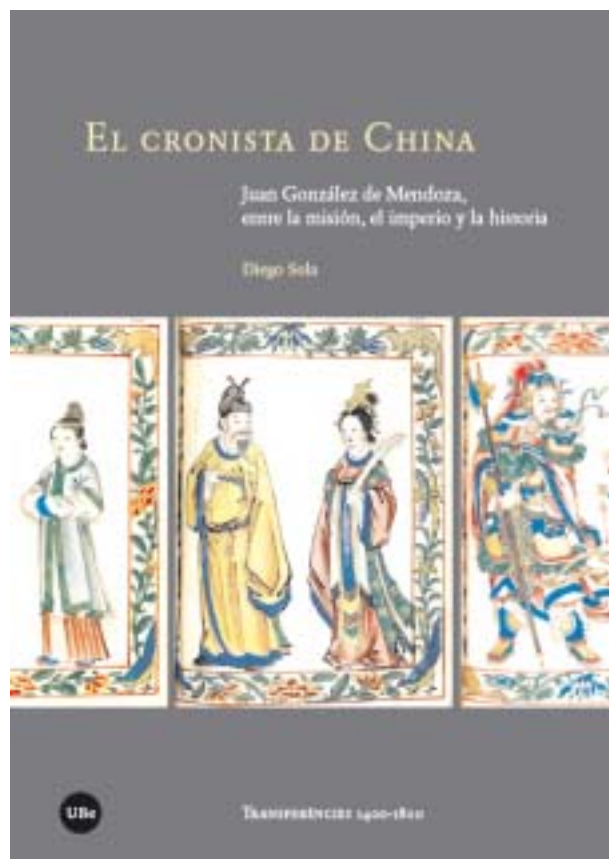

Examen d'accés al mandarinat, en el grau superior (imperial). Un candidat lliura el seu examen a l'emperador. Pintura de l'època Son (960-1279).

de forma manuscrita pel continent fins a la invenció de la impremta a mitjan segle xv. Polo, mercader venecià, havia viscut quasi dues dècades a la Xina conquerida pels mongols. Així va veure la Xina Marco Polo —va escriure Raymond Dawson, gran sinòleg del segle passat—, com un paradís mercantil ple de riqueses materials [...], una apreciació compartida per tots els primers viatgers de la Xina. Fet i fet, l'adjectiu preferit de Marco Polo va ser *gran*. Els lectors del venecià, entre els quals hi havia Cristòfol Colom, van formar-se la imatge d'un imperi xinès ric i meravellós: els productes que arribaven des de la Ruta de la Seda confirmaven l'exuberància d'un país encara hermètic i desconegut pels europeus. A més a més, els elements fantàstics introduïts al relat (com l'existència dels cinocèfals o de les amazones en el Llunyà Orient), contribuïren a reforçar una imatge fantàstica i semimítica del Zhongguo (*país del Centre*, com coneixen els xinesos el seu país).

L'entrada a la Xina

Ja en l'era de les exploracions, la Xina va passar a ser l'objecte de desig de les potències europees, principalment per raons comercials. Els portuguesos van fundar a la dècada de 1550 una factoria prop de Canton: Macau. Per la seva banda, els castellans van establir-se a les illes Filipines, fundant la ciutat de Manila a l'illa de Luzón, a escassos dos o tres dies de navegació de les viles portuàries del sud-est de Xina. En aquells anys l'imperi era regit per la dinastia Ming, que s'havia proposat un retorn a les essències mil·lenàries xineses sota el guiatge de Confuci, el gran mestre de la seva filosofia clàssica. Les autoritats xineses recelaven de la presència dels europeus a l'interior del país, però van concedir alguns permisos per recórrer l'imperi. El 1583, els missioners jesuïtes Matteo Ricci i Michele Ruggieri eren autoritzats a quedar-se a la Xina: des d'allí podien aprendre la llengua mandarina i els dialectes locals, estudiar la filosofia i la saviesa xineses i transmetre els seus coneixements científics (entre els quals destacaven la matemàtica i l'astronomia) amb un objectiu últim, complex i difícil, d'evangelització. L'intercanvi cultural, però, estava servit.

Si us ha interessat el tema, permeteu-me recomanar-vos el llibre que acabo de publicar: *El cronista de China* (Edicions de la Universitat de Barcelona i Institut Confuci, 2018, 320 p).

El Gran Regne de Mendoza

Davant la necessitat de notícies precises sobre la Xina en un moment de gran contacte, Juan González de Mendoza aprofità l'ingent quantitat de materials de què disposava per escriure un llibre a mig camí de la crònica i de la literatura de viatges que, amb més de trenta edicions i traduccions a les principals llengües europees, va esdevenir un èxit. El Gran Regne de Mendoza no recorria, com Marco Polo, als elements meravellosos per impressionar el lector, en tenia prou amb una descripció de la fertilitat, l'abundància i l'eficàcia administrativa per presentar un país utòpic. Una altra manera de meravellar. Si Marco Polo va llegar a l'edat mitjana una visió sinològica d'un paradís gran, ric i meravellós, Mendoza va escriure, ja en la primera modernitat, sobre un imperi fèril, ric i barat on els seus habitants tot ho tenien i de res tenien necessitat. ¶

Feliu Formosa, per la paraula poètica a l'absolut

Dra. M. Isabel Pijoan Picas

Professora de les Aules, crítica literària i escriptora

Arran de la publicació, aquest febrer passat, de tres llibres de Feliu Formosa (*Papallona d'ombra* —recull autoantològic sobre la seva poesia publicada anteriorment—, *El present vulnerable*, dietari del trasbals íntim per la mort de la seva primera dona i *El piano blau*, traducció al català d'un poemari intimista de la gran poeta alemanya Else Lasker-Schüler, que parla de la mort del seu fill), pren molta rellevància i vigència actual la figura d'aquest gran intel·lectual de les lletres catalanes, amb una obra global que aplega les facetes de poeta, traductor, dramaturg, actor, activista, director escènic, prologuista, articulista i professor de l'Institut del Teatre.

Però qui és realment Feliu Formosa Torres? Anem a repassar-ne breument la biografia.

Nascut a Sabadell el 10 de setembre del 1934 i fill de Camil Formosa, membre del POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista), que es va haver d'exiliar a França del 1939 al 1942, Feliu Formosa va anar a viure el 1939 a la casa pairal de la seva família, prop del carrer del Vapor, on el seu rebesavi, Josep Formosa, havia fundat al 1839 una de les primeres fàbriques de vapor de la ciutat. En tornar el seu pare de l'exili l'any 1942, la família es va establir a Barcelona. Va cursar el batxillerat als Maristes del Col·legi de la Immaculada, del passeig de Sant Joan. En aquella època ja llegia Flaubert, Balzac, Dostoievski, Dickens i descobria el món de l'art, guiats pel dibuixant Josep Narro, amic del seu pare, que el portava a veure museus i l'estimulava a gaudir de la música clàssica.

El 1959 es va llicenciar en Filologia romànica a la Universitat de Barcelona, on va compartir inquietuds amb companys com Salvador Giner, que el va introduir en la militància del PSUC o els germans Enric i Ernest Lluch, entre altres. En els seus anys universitaris llegia Salvador Espriu i Pere Quart i vivia en un ambient veritablement poètic assistint a tertúlies literàries a casa de Carles Riba i J. V. Foix. Posteriorment, va obtenir una beca per fer estudis de germanística a Alemanya

i va impartir, durant un any i mig, classes de traducció i literatura castellana al Dolmetscher Institut i a Germerheim, Universitat de Mainz. En la seva estada a Alemanya, va ésser espectador assidu del Teatre Nacional de Mannheim, la qual cosa el va impulsar a començar a escriure assaigs sobre teatre.

En tornar a Catalunya, el 1960, es va casar amb l'actriu Maria Plans, la mare de les seves dues filles, Esther (cantant i actriu) i Clara (traductora). A partir d'aleshores, es va dedicar professionalment a una frenètica tasca de traductor en diferents editorials i va col·laborar en la redacció d'articles culturals a la *Gran enciclopèdia catalana*.

Després de la mort de la seva primera esposa, el 1981 es va casar, en segones núpcies, amb l'escriptora i infermera Anna Vila i Badia. El 1987 es va instal·lar amb la seva dona a Barcelona, al barri de Sant Andreu.

Pel que fa a la seva producció literària, cal subratllar que Feliu Formosa és un home de teatre complet. Així, ben aviat es va dedicar intensament al món del teatre. Va fundar el Teatre Independent Català i el grup teatral Gil Vicente, amb el qual feia representacions a escoles i barris populars, tot incorporant a l'escena catalana els corrents teatrals forans. Ha fet de rapsoda i actor, fins i tot amb representacions per a la televisió. Ha exercit, durant anys, de professor a l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona i ha estat

traductor, bona part de la seva vida, d'obres dramàtiques d'autors com Thomas Bernhard, Bertolt Brecht, Tankred Dorst, Friedrich Dürrenmatt, Henrik Ibsen, Friedrich Schiller, Arthur Schnitzler, Botho Strauss, August Strindberg, Ernst Toller, Anton Txékhov, entre molts altres autors. Com a director teatral, ha fet el muntatge de *L'encens i la carn* (1965), sobre textos dels segles xv i xvi, *Cel·la 44* (1970) sobre l'escriptor expressionista Ernst Toller i *El miracle de la vaca cega* (1998). També ha publicat, amb Artur Quintana, *A la parret, escrit amb guix* (1967), antologia alemanya de combat, i l'obra teòrica marxista *Per una acció teatral* (1971).

L'any 1973 va iniciar la seva trajectòria poètica amb el llibre *Albes breus a les mans*, que el situa en la tradició d'un realisme existencial, influït per Gabriel Ferrater. A aquesta obra va seguir *Llibre de meditacions*, des d'una posició estètica semblant. Al poemari següent, titulat *Raval* (1975), evoluciona cap a un plantejament de caire visionari. Posteriorment va publicar *Cançoners* (1976), escrit per interpretar l'absurd de la mort de la seva primera muller, i *Llibre dels viatges* (1978) —Premi Carles Riba 1977—, on introdueix elements d'activitat inconscient. L'any 1980 va recopilar la seva obra poètica a *Si tot és dintre*, la qual també inclou un llibre inèdit, *Amb tots els tons del dolor i de l'atzar*. Reprèn l'activitat poètica al recull *Semblança* (1986, Lletre d'Or i Premi Ciutat de Barcelona), escrit en versos lliures, decasíl·labs, en què inicia un nou enfocament estètic,

al qual van seguir *Amb efecte* (1987, Premi Ciutat de Palma) i *Pols al retrovisor* (1989), en col·laboració amb Joan Cases, *Per Puck* (1992), *Elegia* (1993) —espectacle que, a més, va interpretar—, *Al llarg de tota una impaciència* (1995, Premi Crítica Serra d'Or), *Les nits del llamp* (Premi de la Institució de les Lletres Catalanes 1997), *Immediacions* (2000), format per 250 poemes d'un sol vers, *Cap claredat no dorm* (2001), l'antologia *Darrere el vidre. Poesia 1972-2002* (2004), *Centre de brevetat* (2006), *Núvols d'acer* (2008), sobre escultures d'Albert Novellon, i *La pedra insòlita* (2009), haikús basats en fotografies de pedres pintades per una persona amb paràlisi cerebral.

Ha publicat també els diaris *El present vulnerable 1973-1978* (1979), *El somniure de l'atzar: Diaris II* (2005) i *Sala de Miralls* (2013), a més dels volums autobiogràfics *A contratemps* (2005) i *Sense nostàlgia* (2015), obres que el posen al nivell dels millors prosistes contemporanis.

Ha traduït poemes de François Villon i de diversos poetes alemanys, així com obres de narrativa dels autors Klaus Mann i Thomas Mann, entre altres.

Autor àmpliament guardonat, ha rebut distincions com la Creu de Sant Jordi el 1988, el Premio Nacional de traducción, atorgat pel Ministeri de Cultura el 1994, els Premis Llibre de la Generalitat de Catalunya (1997) i d'Honor de l'Institut del Teatre (1999), el Premi Nacional de Cultura de Teatre (2002), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (2005), el Premi Jaume Fuster dels Escriptors en Llengua Catalana (2006) i el premi Friedrich-Gundolf-Preis a la difusió de la cultura alemanya a l'estranger, concedit per l'Acadèmia de la Llengua i la Literatura alemanyes (2011). A més, els anys 1999-2001 fou Degà de la Institució de les Lletres Catalanes. Finalment, també aquest mes de febrer passat, la revista *El Procés* ha publicat un número especial amb textos seus, sobretot teatrals, nous i inèdits, acompanyats de

dibuixos satírics realitzats per ell mateix al llarg de la seva vida i d'una quarantena d'articles d'estudi que parlen de la seva producció teatral.

No voldria acabar aquest article sense remarcar que la seva obra es caracteritza per una recerca constant de l'absolut a través del llenguatge en un difícil equilibri entre la bellesa dels mots i l'angoixa pel desig del coneixement. Articulada sobre el pas del temps a la vida quotidiana, Feliu Formosa sap aprofundir en el misteri de l'existència humana, en la línia de la tradició centreeuropea i nòrdica, de les fonts de la qual beu com a excel·lent traductor que és. Així doncs, encara que tot hagi estat dit, com expressa la màxima llatina *nihil novum sub sole* (res de nou sota el sol) que evoca el poema següent, Feliu Formosa innova, amb veu sòlida i pregonia, exponent del seu estil literari singular i únic, sobre el secret de la condició humana que ens agermana a tots, això sí, sempre atent al vol de la papallona de

l'amor, la qual crea il·lusió, encara que aquesta, sigui fosca, d'ombra:

Tot allò que diem
ha estat dit per un altre.
Ho sabíem de sempre.
A cada pas que fem,
se'ns oblida l'ofici
i cada vers ens sobta,
tot i tenir-lo dintre.

El secret és saber-ho,
talment com quan sentim
des de llocs oposats
el galop dels cavalls
per les rieres seques.
Aleshores cal prémer
(dins la vall plena d'ecos)
el llibre ben obert
contra la plana: un llamp
es clavà al cor cremat
del vidre..., confirmem.

Mira'm als ulls

Jaume Gala

Grup 9è

Del recull *Allau de mirades*, dins el llibre *Dins la meva galàxia* (2016)

Mira'm als ulls
i mantén la mirada,
obre el teu cor
i no tinguís cap por;
tots els neguits
s'esvairan com la boira
i els goigs senzills
ens faran millors.

Mira'm als ulls
i abandona la pena,
fes que l'oblit
s'empassi tot dolor;
els vells rosers
com la sang que es renova
riuran ben vius,
alegrant-nos molt.

Mira'm als ulls
i fon tota basarda,
el bosc és foll
i se'ns ha engalanat;
ara els pinsans
broden les melodies
i els núvols grisos
lluny van desfilant.

Mira'm als ulls
i doblega la ira,
trenca els records
que encara et fan mal;
i les onades
de la mar encalmada
seran consol
besant-te al sorral.

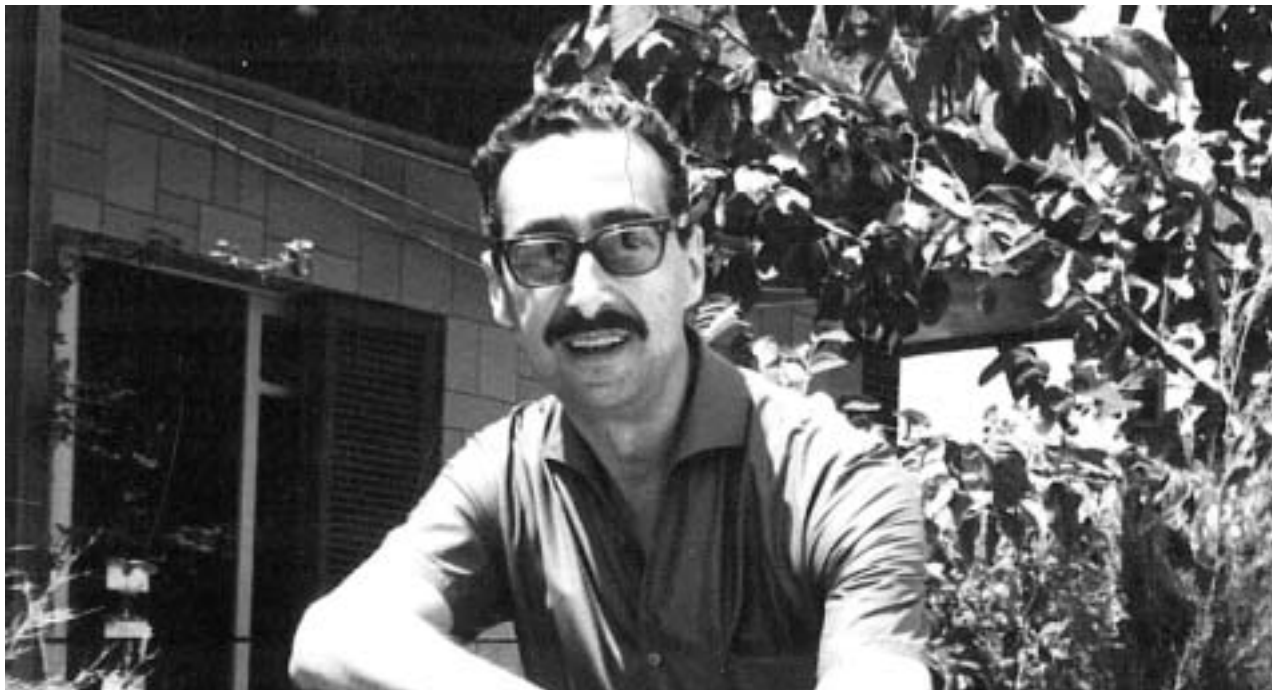
Mira'm als ulls
i encén franc el somriure,
pinta ben roig
el teu racó de món.
Veuràs llavors
com les simples roselles
fan gais els blats
que lluen com l'or.

Mira'm als ulls
i allibera la joia:
tenim molts cants
per inflamar els cors.
Tots els camins
ben oberts se'ns aplanen
i el cel —feliç—
l'aliat més fort.

Manuel de Pedrolo

Consol Cervià

Grup 12è

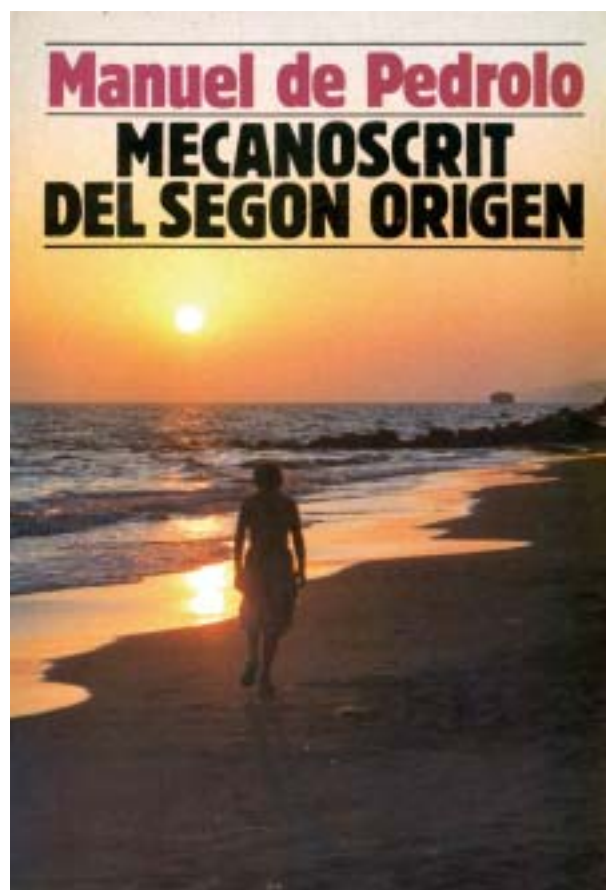

Manuel de Pedrolo i Molina (l'Aranyó, 1918 – Barcelona, 1990) és considerat l'escriptor més prolífic de les lletres catalanes. Malgrat això, és majoritàriament conegut com l'autor d'un sol llibre: *Mecanoscrit del segon origen*, que des que va aparèixer no ha deixat de reeditar-se, ha estat traduït a vint llengües i que durant molts anys ha estat el llibre de lectura recomanat a la majoria d'escoles de Catalunya.

Però Pedrolo no és un autor d'una sola obra, sinó que va ser un treballador incansable i fecund des que l'any 1950 publicà un llibre de poemes i el 1953 va publicar la seva primera novel·la, *Es vessa una sang fàcil*. És autor de gairebé 120 obres i va conrear tots els gèneres: teatre, poesia, narrativa breu, novel·la (amb més de 70 títols), articles de premsa, etc. Entre 1963 i 1970 va dirigir la col·lecció de novel·la policíaca "La Cua de Palla". També fou important la seva tasca com a traductor de nombroses obres d'autors contemporanis anglosaxons, nord-americans principalment, i francesos. També va col·laborar en prestigioses publicacions catalanes com *Ariel*, *Canigó*, *Orifloma* i *Serra d'Or*.

Fou un home molt coherent i sempre fidel a les seves conviccions ideològiques, un polemista in-

cansable de verb contundent i un intel·lectual compromès fins el moll de l'os amb la llengua i

la cultura catalanes, motiu pel qual tingué constants problemes amb la censura imperant a l'època. Per això moltes de les seves novel·les no van poder ser publicades fins força anys més tard que les escrivís.

El 1954 va rebre el premi Joanot Martorell, al qual es van afegir al llarg dels anys una vintena de premis més, entre ells el Víctor Català, el Sant Jordi, el Prudenci Bertrana, el d'Honor de les Lletres Catalanes (1979), el Lletra d'Or, el de Crítica Serra d'Or de Literatura i Assaig, fins a un total de vint-i-tres.

Com diu la investigadora i professora de literatura Anna M. Villalonga, *L'illa dels llibres*, 2017, «De Pedrolo cal destacar-ne la seva modernitat no només de contingut (per aquest motiu va patir una persecució implacable de la censura), sinó també estètica, innovadora, plena d'originalitat i de jocs purament literaris, artístics i retòrics. També és molt important la seva honestedat de pensament, la insubornable tasca de denúncia i de posicionament crític en relació amb el país, amb la injustícia, amb la diferència de classes».

No és possible ara fer una llista exhaustiva de tots els llibres de Pedrolo, però en citaré uns quants que mostren l'accidentada relació de l'escriptor amb la censura de l'època que li va tocar viure. El subterfugi de canviar el títol i la portada dels llibres presentats per les editorials no li servia de gaire davant la duresa dels censors, com es pot veure en alguns dels exemples que segueixen.

Acte de violència (1950/1961), *Esberlem els murs de vidre* (1963), *Estat d'excepció* (1965), la mateixa obra amb diferents títols, que finalment va ser publicada el 1974, amb el primer: *Acte de violència*. El 1968 va ser guanyador del primer premi Prudenci Bertrana que es va atorgar. És un llibre que pel tema i per l'estil moderníssims podria haver estat escrit actualment.

Un amor fora ciutat, escrita el 1959 (el censor fa un elogi del valor literari de l'obra en rebutjar-la) i prèviament autocensurada per l'autor, és publicada el 1970, 11 anys més tard. Un cop publicada, l'obra és immediatament segrestada i Pedrolo fou processat, acusat d'escàndol públic. El llibre tracta amb una gran delicadesa el tema de l'homosexualitat, una qüestió considerada tabú en aquell moment. Finalment sortí a la venda catorze anys més tard.

Cendra per Martina, escrita el 1952, rebutjada el 1953, no fou publicada fins al 1965. *Perquè ha*

mort una noia, escrita el 1958, rebutjada el 1966 i publicada el 1976. *No en tenim prou amb la primavera*, escrita el 1967, rebutjada el 1973, publicada el 1976. *Visita a la senyora Soler*, escrita el 1959, rebutjada el 1970 i mai publicada. I la llista continua...

L'any 2006 es creà la **Fundació Manuel de Pedrolo**, impulsada per la seva única filla Adelais amb l'objectiu de mantenir viva l'obra de l'escriptor, una de les més coherents, compromeses i fidels a la llengua catalana i al país del segle xx. La Fundació realitza una intensa tasca de divulgació de l'obra del seu pare impulsant la reedició dels seus llibres.

Darrerament s'ha publicat *La terra prohibida*, escrita el 1957, un retaule realista i testimonial d'unes generacions derrotades que intentaven sobreviure després de la Guerra Civil. I *Es vessa una sang fàcil*, escrita el 1952 i publicada el 1954, que és una mostra excel·lent de les primeres obres del gènere negre en català.

En el centenari del seu naixement, la Generalitat de Catalunya ha declarat el 2018 **Any Manuel de Pedrolo**. ¶

Els accents diacrítics

Consol Cervià

Grup 12è

A finals de 2016 es va publicar la nova **Gramàtica Catalana** de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Fins llavors, l'obra de referència normativa era la de Pompeu Fabra, publicada el 1918.

Un dels canvis més significatius que es van proposar, i que va causar un petit terrabastall entre lingüistes, correctors i usuaris més o menys conscienciats per l'ús correcte de la llengua va ser la reducció de la llista de mots amb accent diacrític, un total de 150, la qual va quedar reduïda a 15, que són els següents:

- Bé (riquesa) ➡ be (xai)
- Déu (creador) ➡ deu (numeral; font; verb deure)
- És (verb ésser/ser) ➡ es (article baleàric)
- Mà (membre) ➡ ma (pronon)
- Més (quantitatiu) ➡ mes (dotzena part de l'any)
- Món (planeta) ➡ mon (pronon)
- Pèl (cabell) ➡ pel (contracció de per el)

- Què (pronon) ➡ que (pronon, adverb; conjunció)
- Sé (sabiduria) ➡ se (pronon)
- Sí (afirmació) ➡ si (cavitat; nota musical; pronon; conjunció)
- Són (verb ésser) ➡ son (adjectiu; estat fisiològic)
- Sòl (terra) ➡ sol (astre; nota musical; solitari)
- Té (verb tenir) ➡ te (pronon; lletra; beguda)
- Ús (verb usar) ➡ us (pronon)
- Vós (tractament) ➡ vos (pronon)

També s'escriu accent diacrític en els compostos i derivats d'aquests mots si coincideix gràficament amb els dels mots sense accent diacrític (béns, déus, pèls, síls, sòls). En canvi, no en duen mans, mons.

Per contra, no s'aplica l'accent diacrític en els compostos i derivats d'aquests mots: adeu, adeu-siau, marededeu, redeu, semideu; rodamon; a contrapel, repel; entresol, subsol. ¶

TALLERS D'ARTESANIA I PINTURA

ENTITAT MOTRIU D'AUGG

Pintura sobre roba
Tapissos
Dibuix i pintura

Patchwork
Labors i brodats
Llenceria de la llar

Informació i inscripcions: Secretaria d'ACA
Provença, 542, escala A, 1r 3a
08025 Barcelona - Telèfon 93 318 65 95
secretaria-aca@terra.com

El viaje a Florencia

Aurea García

Grup 5è

Las cosas no son como comienzan, sino como acaban y Florencia, cuna del Renacimiento, otrora capital de Italia, nos embriagó de belleza. Fue una experiencia enriquecedora compartida con un grupo amable y disciplinado. Se cumplieron con creces las expectativas y hasta la lluvia nos respetó gracias quizás a algún hechizo.

María del Carmen Rodríguez, la experta guía local, nos colmó de información culta —con pinceladas de la profesora **Montserrat Lamúa**— y también de anécdotas y curiosidades. A estas últimas me voy a referir porque no siempre aparecen en los libros.

- El primer *poltergeist* documentado de Florencia: en el palacio Budini-Gattai en la plaza de la Santísima Anunciación (donde se encuentra el Ospedale degli Innocenti, orfanato de proporciones perfectas diseñado por Brunelleschi, considerado como uno de los mejores ejemplos del primer Renacimiento italiano) a finales del siglo XVI un joven noble de la familia Grifoni, que allí vivía, se fue a la guerra con otros nobles florentinos. Su joven esposa lo despidió desde la ventana del último piso a la derecha (ventana que siempre tiene las contraventanas de madera abiertas o semiabiertas en cualquier período del año). Por desgracia él no regresó, pero su amada nunca dejó de mirar a la plaza desde esa ventana con la esperanza de volverlo a ver. A su muerte ya anciana, los familiares cerraron las persianas y observaron que en la estancia todo se movía, pero al abrirlas de nuevo volvía la paz y la tranquilidad. Hasta el joven Fernando I de Médicis, presente en la plaza, dirige su mirada hacia esa ventana.
- La celda de dos alturas que Cosme de Médicis el Viejo ocupaba en el convento dominico de San Marco —que contiene obras de Fra Angelico y Ghirlandaio— podría considerarse como el primer dúplex de la ciudad.
- Dante Alighieri y Giotto, padre de la pintura del siglo XIV, tenían sus más y sus menos. Prueba de ello es el comentario del primero al segundo refiriéndose a los bellos niños Jesús que

pintaba teniendo unos hijos tan poco agradecidos. Giotto le respondió: «*Es que los niños Jesús los hago de día y a los hijos de noche*».

- Catalina de Médicis, futura reina de Francia, además del tenedor, introdujo en la corte francesa el uso de las bragas que hasta entonces las señoras solo utilizaban cuando montaban a caballo. Cuando marchó a París, se llevó los 150 mejores chefs de Florencia y se dice que ellos crearon la base de la famosa cocina francesa. Su perfume todavía se vende en la farmacia más antigua de Europa, creada por los frailes dominicos en 1200, en la plaza de Santa María Novella.
- El David de Miguel Ángel, situado a la entrada de la Galería de la Academia desde 1873 cuando fue trasladado de la plaza de la Signoria, donde estaba anteriormente, simboliza la victoria de la inteligencia sobre la fuerza bruta y hay quien quiere ver en él a Florencia, una república rodeada de enemigos más poderosos, que no pudieron rendirla. Miguel Ángel fue especial hasta en su muerte. Fallecido en Roma,

su sobrino robó el cadáver y lo hizo transportar en una caja de madera cubierta de paños de lana para enterrarlo en la Basílica de la Santa Croce. Su cuerpo llegó a Florencia en perfecto estado.

- Y hablando de la Basílica de la Santa Croce, la iglesia franciscana más grande del mundo con obras de Giotto, Brunelleschi, Ghiberti y otros, también conocida como el panteón de las glorias italianas por las tumbas que alberga, encontramos el llamativo epitafio de Maquiavello: «*No hay elogio suficiente para tanto nombre*».
- Filippo Lippi se quedó huérfano siendo un niño y sin medios de vida entró en una orden religiosa para subsistir. Con el tiempo fue nombrado capellán de un convento de monjas en las afueras de Florencia. Dejó encinta a la más guapa de ellas y Cosme de Médicis el Viejo tuvo que intervenir porque el Papa quería eliminarlo. Finalmente pudieron casarse y su esposa es la Virgen que aparece en el cuadro de este pintor expuesto en la Galería Uffizi. Por cierto, en todas las salas hay unas aberturas laterales de grandes dimensiones para permitir el paso de los cuadros.
- Juana de Austria, hija del emperador Fernando I, se quejó a su suegro Cosme I de Médicis de las andanzas de su hijo Francisco que la humillaban, quien hasta había construido un pasadizo del palacio donde vivía hasta la casa de su amante, a quien llamaban “la putana veneciana”. Pero el suegro no quiso intervenir por aquello de que *entre marido y mujer, nadie se debe meter*.
- Frente a la iglesia de Orsanmichele (en sus orígenes lonja-mercado de trigo) encontramos una obra de Blub, seudónimo de un artista que se inspira en cuadros y personajes famosos a los que coloca la máscara *snorkel*, para de-

nunciar que las obras de arte tienen que salir de los museos y sobrevivir en un mar de crisis. Es una forma de *street art* que puede verse en las tapas de los contadores de la ciudad.

- El famoso tenor Andrea Bocelli, nacido en Pisa, ha creado sin embargo su escuela de música en Florencia, en el antiguo convento de Santa Úrsula, donde se dice que descansan los restos de la Mona Lisa, rehabilitando así toda la zona donde está situado, que estaba abandonada.
- En la *Primavera* de Botticelli de 1482 —que se puede ver en la Galería Uffizi, fundada en 1581 por Francisco de Médicis en el célebre palacio proyectado por Vasari— la joven Flora, vestida con el traje lleno de flores, encarna a la bella Simonetta Vespucci, su musa, que llegó a Florencia con 16 años, ya casada, y de la que todos se enamoraron, llamándola “la Simpar”. Incluso Lorenzo el Magnífico le escribió un poema.
- Curiosa la leyenda de San Miniato, que recogió su cabeza después de haber sido decapitado por los soldados romanos del emperador Decio y subió la colina hasta el lugar donde fue enterrado. Sus reliquias descansan en la Basílica de San Miniato al Monte, de admirable fachada de mármoles blancos y verdes, desde donde se divisa toda la ciudad.

Tuvimos ocasión de degustar los *cenci* (pronunciado *chenchi*) que quiere decir trapo y que son típicos de carnaval. A muchos les recordaron los pestiños, pero sin miel.

Por último, cumplir años es inexorable, pero hacerse viejo es opcional. *Carpe Diem!* 🍷

Activitats culturals curs 2017-2018

Viatges

- Viena musical amb el professor Xavier Chavarria
- Petjades de la nostra història amb colors de tardor
- La Itàlia del Mar Adriàtic, terra de contrastos
- Trobada bianual a Montserrat
- El Londres més insòlit i secret
- Florència
- Sud-àfrica i les cascades Victòria
- Ruta de l'arbre florit d'Aitona
- Porto i altres joies portugueses
- El Piemont, un tresor italià per descobrir
- L'Uzbekistan, el cor de la ruta de la seda
- El Matarranya
- Estocolm, la "Venècia del Nord"
- Creuer per la Costa Dàlmata

- Irlanda, de ruta per l'Illa Esmaragda
- El nord de Noruega, la màgia del sol de mitjanit

Visites culturals

- Museu Picasso
- Ruta urbana del Quixot a Barcelona
- Monestir de Pedralbes

Teatre

- *La visita inesperada*
- *El llibertí*

Música

- Concerts de l'Orquestra Simfònica i Nacional de Catalunya, a l'Auditori de Barcelona
- Concerts de la Banda Municipal de Música, a l'Auditori de Barcelona

Mític Viatges parteix de la il·lusió d'un equip de professionals amb més de 30 anys d'experiència creant un estil diferent, innovador i exclusiu de turisme.

A dia d'avui, la nostra major garantia és la fidelitat i la confiança dels nostres clients.

MITIC VIATGES S.L. (GC1042)

Via Laietana, 15, 4t 4a
08003 Barcelona
Tel. 93 217 17 39
www.mitic.es
info@mitic.es

GRUPS CULTURALS

GRUPS TEMÀTICS

Arquitectura
Gastronomia
Jardineria
Turisme industrial

GRUPS FAMILIARS

Aniversaris
Celebracions noces d'or

**VIATGES A
LA SEVA MIDA!**